

ПРО ІННОВАЦІЙНУ СКЛАДОВУ НАВЧАННЯ МАГІСТРА

Хропот С.Г. (*Одеська державна академія будівництва та архітектури, м.Одеса, Україна*)

Згідно закону [1] «магістерський рівень вищої освіти передбачає здобуття особою поглиблених теоретичних та практичних знань, умінь, навичок за обраною спеціальністю (чи спеціалізацією), загальних засад методології наукової та професійної діяльності, інших компетентностей, достатніх для ефективного виконання завдань інноваційного характеру відповідного рівня професійної діяльності». Отже, ВНЗ в безпечі порядку має забезпечити інноваційну складову навчання магістра. Нижче викладені пропозиції, що, на думку автора, в значній мірі сприятимуть виконанню законодавчої норми.

Освітній ступінь магістра присуджується вищим навчальним закладом за результатами успішного виконання здобувачем вищої освіти відповідної освітньої програми (освітньо-професійної чи освітньо-наукової), на підставі якої ВНЗ розробляє навчальний план.

Власне, навчальний план і є тим основним документом, що, в процесі його виконання, практично формує у магістра заплановану систему вмінь і знань. Для успішної реалізації зазначеного вище, навчальний план доцільно умовно розділити на 4 частини, при цьому підходи до виконання кожної частини навчального плану дещо відмінні. До першої частини навчального плану належать дисципліни нормативного блоку (визначені стандартом вищої освіти); до другої – дисципліни за вибором ВНЗ; третя – дисципліни за вибором студента; четверта – дослідницька (наукова) компонента та оформлення і публічний захист кваліфікаційної магістерської роботи. Оскільки законом встановлена вимога до магістра як фахівця, здатного виконувати професійні завдання інноваційного характеру, цю особливість варто враховувати вже на етапі відбору претендентів на магістерську програму навчання. Наполягаю [2] на вимозі наявності у претендента не менше року практичної діяльності за обраним фахом, що сприятиме більш якісному і усвідомленому виконанню магістерської програми. Крім того, претендент має не лише виявити бажання, але і продемонструвати здатність до творчої роботи (наявність бодай однієї наукової публікації, виступу на науковій конференції, симпозіумі, семінарі, участі у розробці чи впровадженні реальних виробничих проектів тощо). При цьому зазначені

вимоги мають відповідати принципу як правило, а не як виняток. Зважаючи, що на магістерській програмі навчаються вже сформовані фахівці за обраною спеціальністю, підходи до організації навчального процесу на магістерській програмі, в частині форм та видів занять, також потребують суттєвих змін. Зокрема, вивчення і засвоєння знань з дисциплін нормативного блоку може відбуватися за звичними видами навчальних занять (лекція (до 20-25% обсягу годин); лабораторне, практичне, семінарське, індивідуальне заняття; консультація). Проте, лекції, як правило, проблемного характеру, лабораторні заняття з елементами дослідницьких робіт, семінарські заняття у формі наукових дискусій. Метою вивчення дисциплін є формування у магістра комплексного галузевого світогляду системи наукових принципів і підходів до постановки і вирішення конкретних виробничих завдань.

Перелік дисциплін за вибором ВНЗ формують систему поглиблених знань (в значній частині адаптованих до регіональних умов) та вміння проводити аналіз проблемних ситуацій і пошук шляхів їх вирішення. Види занять: проблемні лекції (до 10-15% обсягу годин), лабораторні роботи експериментально-дослідницького характеру, семінари у формі наукових дискусій. У разі підготовки магістрів за різними спеціалізаціями, у переліку дисциплін за вибором ВНЗ необхідно передбачити профільну спеціалізацію здобувачів.

Дисципліни за вибором студента (магістра) ВНЗ формує у відповідності до тематик магістерських кваліфікаційних робіт. Вивчення дисциплін проводиться у малих групах (3-4 особи), тому традиційні лекційні заняття не передбачені, натомість проводяться публічні дискусії з аналізу стану галузевих проблем, виявлення «вузьких місць» і пошуку варіантів їх вирішення, можуть бути передбачені лабораторні (дослідницькі) роботи та семінарські заняття-дискусії – спільні заняття (по суті наукові семінари) з магістрами, що вивчають різні дисципліни за вибором студента. Дослідницька (наукова) компонента має розглядатися не як окрема частина магістерської програми, а як постійно діючий процес впродовж всього теоретичного навчання, а згодом – впродовж всього життя. Власне, процес вивчення всіх дисциплін, передбачених навчальним планом, має акцентувати основну увагу на дослідницькому характері сприйняття теоретичних знань та набутих вмінь, їх переосмислення з метою пошуку варіантів вдосконалення технологічних, організаційних, управлінських аспектів, підвищення економічної ефективності, покращання екологічних показників тощо. При цьому, посилена увага до дослідницької (наукової) компоненти має приділятися під час виконання самостійних (позааудиторних) робіт – курсове проектування, де в обов'язковому порядку відображаються інноваційні

авторські пропозиції. Крім того, практично всі лабораторні роботи також мають містити дослідницьку компоненту.

Завершальним етапом дослідницької (наукової) компоненти магістерської програми є виробнича практика, де магістр має продемонструвати вміння реалізувати на виробництві весь багаж теоретичних знань і практичних навичок. Саме тому, проходженню виробничої практики передують серйозна підготовка: складається індивідуальне завдання та програма практики, вирішуються питання про забезпечення умов для проведення експериментальних досліджень (витратні матеріали, прилади і обладнання, інші ресурси, розпланування часу виконання робіт тощо).

Як правило, виробничу практику магістри проходять в реальних умовах галузевих виробничих структур, хоч у окремих випадках, дослідницька (наукова) компонента може виконуватися в наукових лабораторіях, технологічних парках, бізнес-інкубаторах, навчально-науково-виробничих центрах тощо, створених у ВНЗ (звісно ж галузевих).

Метою навчання на магістерській програмі є не стільки засвоєння здобувачем відповідного обсягу теоретичних знань і практичних навичок, скільки підготовка магістра до майбутньої творчої роботи. Було б не зайвим запровадити правило, за яким магістр в обов'язковому порядку виносить на публічну оцінку результати проведених ним дослідницьких робіт. Реалізація пропозиції потребує, в рамках ВНЗ (чи регіону?), налагодити випуск студентських вісників (можливо в форматі електронних видань), де магістри могли б публікувати результати своїх досліджень. Кращі статі, за рекомендацією редколегії вісника, можна (і потрібно!) розміщувати на сторінках більш серйозних наукових видань. Також можна (і мабуть необхідно) організувати щорічні наукові конференції магістрів на регіональному чи міжрегіональному рівні. Кращі доповіді оргкомітет конференції рекомендує на Всеукраїнську наукову конференцію молодих вчених. Всі здобутки магістра в частині дослідницької (наукової) компоненти мають знайти відображення у змісті магістерської кваліфікаційної роботи. Структура магістерської кваліфікаційної роботи – творчий процес керівника і її автора. Проте, з метою стандартизації вимог до даного виду робіт, пропоную в імперативному порядку включати наступні розділи: загальну характеристику стану розвитку порушеної в роботі науково-практичної проблеми; методичку теоретичних і практичних робіт вирішення проблеми; опис та результати проведених магістром експериментальних досліджень. Оформлена, відповідно до встановлених вимог, магістерська кваліфікаційна робота підлягає публічному захисту, за результатами якого здобувачу присвоюють ступінь магістра.

Висновок. Ступінь магістра необхідно сприймати не як бакалавра з більшим багажем знань, а особу, підготовлену до наукової роботи, удосконалення технічних і технологічних регламентів, організаційно-управлінської діяльності, навчально-виховної роботи інші види діяльності, що потребують від фахівця творчих інноваційних підходів. На розвиток таких здібностей і має покладатися основна увага підготовки магістра

1. Про вищу освіту. Закон України від 01.07.2014р. №1556-VII//Голос України від 06.08.2014 р. -№148 2. Хропот С.Г. До питання про нову парадигму навчального процесу. Матеріали 19-ї міжн. наук.-метод. конф. «Управління якістю підготовки фахівців». Ч.1, Одеса, ОДАБА, 2014. – С.107-109.